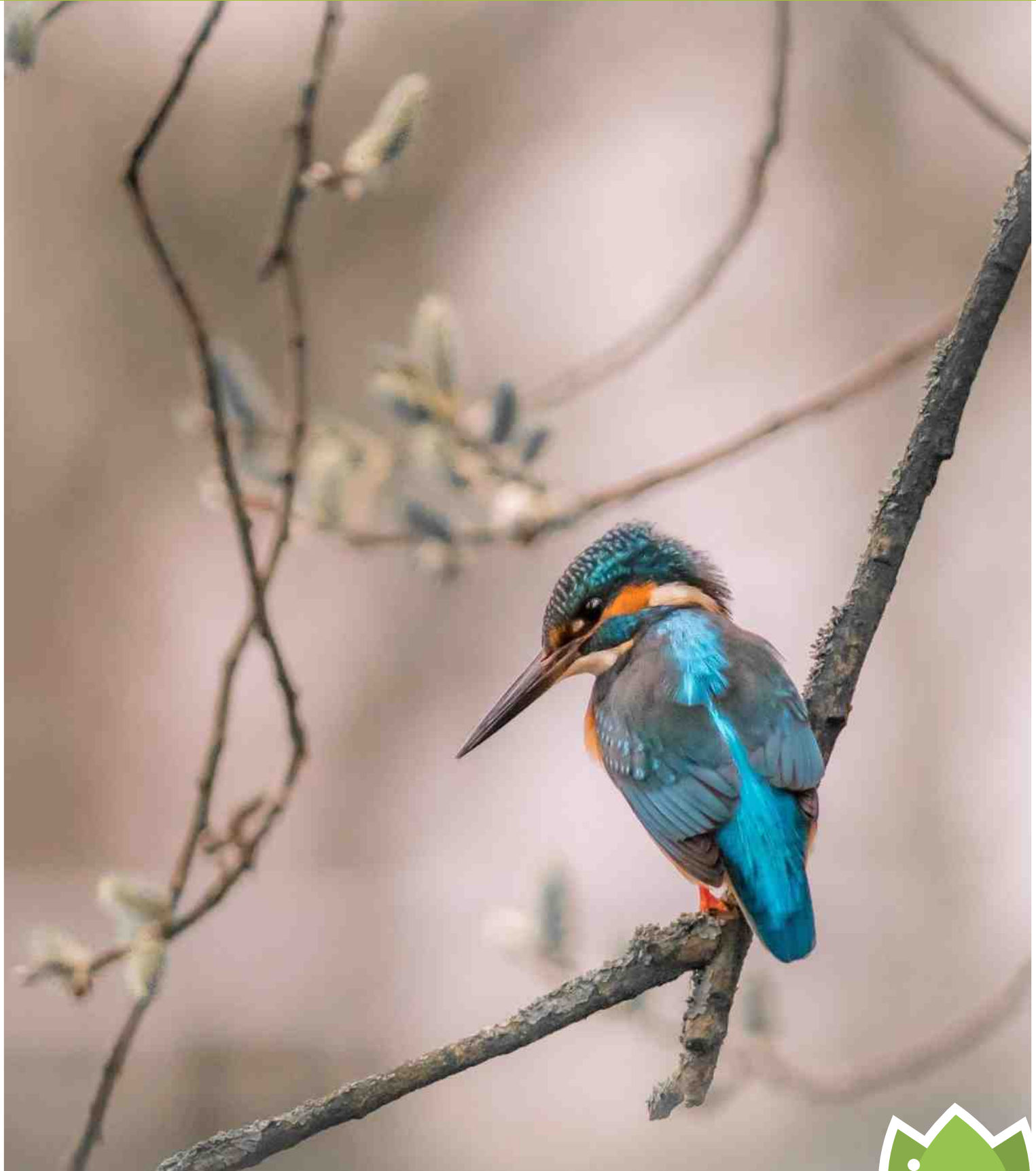

Gidsengids

IVN ENSCHEDE

INSTITUUT VOOR NATUUREDUCATIE

Colofon

De Gidsengids van IVN Enschede verschijnt 4 x per jaar.
Voor meer informatie zie: www.ivn.nl/afdeling/enschede
en www.facebook.com/IVNEnschede

Redactie en Facebook

* Celia Horst-Geijtenbeek

Burgemeester Stroinkstraat 375 - 7547 RH Enschede
tel. 053 434 36 48 - email: celia@jfhorst.nl

* Tineke Eitink-Doornhein

Website

* Jan Willem Visschers

tel. 053 476 55 35 - email: jwvisschers@gmail.com

* Erika van Oldeneel - email: erika1961@hetnet.nl

Drukker

* Editoo B.V. te Arnhem

tel. 085 773 774 2 - www.editoo.nl

Lidmaatschap IVN

Aanmelden en opzeggen per email via secretariaat

Contributie per jaar leden € 24,00; huisgenoten € 6,00

Minimale jaarbijdrage donateurs is € 15,00.

IBAN: NL05 INGB 0000 8388 83 t.n.v. IVN afd. Enschede

Bestuur

Voorzitter

* Hanneke van Dorp

Wooldrikshoekweg 104

7535 DD Enschede

053-4780392

email: hanneke_van_dorp@planet.nl

Secretariaat

1e secretaris

* Nico van Diepen

Bouwhuishorst 23

7531 EZ Enschede

06-47270894

2e secretaris

* Dirk van de Wetering

email: secretariaatvnschede@gmail.com

Penningmeester

* Dirk Nijenboer

Van Riebeekstraat 95

7535 ZJ Enschede

053-4311364

email: dendirk@home.nl

Algemeen bestuurslid

* Pim Bosman

Voortsweg 48

7523 CH Enschede

053-4322965

email: whbosman@hetnet.nl

Van harte welkom bij IVN Enschede

IVN, Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid, is een organisatie met ca. 180 afdelingen in Nederland en ca. 18.000 vrijwilligers. IVN heeft als doel mensen bij de natuur te betrekken en jong en oud laten beleven hoe leuk, leerzaam, gezond én belangrijk onze natuur is.

Onze afdeling IVN Enschede telt momenteel ca. 80 leden. Zij zetten zich in op het gebied van milieu, natuureducatie en duurzaamheid. Vooral door het stimuleren van natuurbeleving willen we onze liefde en kennis voor de natuur delen. Tevens organiseren we speciale bijeenkomsten voor onze leden en donateurs. Per kwartaal ontvangen zij het afdelingsblad de "Gidsengids".

Zin om vrijblijvend eens te komen kijken, mee te doen met onze activiteiten of lid worden? Dan kun je contact opnemen met ons secretariaat. Je bent van harte welkom!

Werkgroepen

- * Schoolwandelingen
- * Grijs, Groen en Gelukkig
- * Heemtuin
- * Vliegbasis Twenthe
- * Internationale School IST
- * IVN infokraam
- * PR & Communicatie
- * Publiekswandelingen

In dit nummer

- 3 Van de voorzitter
- 4 Uitnodiging IVN uitstapje
- 5 De voetstap van de blanke
- 6 Een kluisenaar en zijn zelfgebouwde woning
- 7 De fuut
- 8 Haiku van Nico van Diepen
- 9 Rupsen in de kardinaalsmuts
- 10 Voorwandelen op het Groot Brunink
- 11 Amerikaanse eiken geveld
- 12 Over het bosmuisje van Annemarie
- 13 De torenvalk
- 14 Enschede krijgt twee Tiny Forests
- 16 Voorjaar in het Samarott
- 17 Intrigerende natuur
- 18 Verslag van de Algemene Ledenvergadering
- 20 De Letterzetter
- 21 Nieuw: IVN familiewandelingen
- Van de redactie
- 22 Agenda

Coverfoto Misty Wassink

Van de voorzitter

Eén zwaluw maakt nog geen zomer...

Ik ben blij met de prachtige foto van een jonge Boerenzwaluw die de redactie op deze pagina heeft gezet. Bijna dagelijks lezen we in de krant dat de biodiversiteit achteruit gaat en ik merk zelf dagelijks als ik buiten kom dat de dieren en planten die vroeger gewoon waren dat nu niet meer zijn. Plekken waar je margrietjes kon plukken in wegbermen zijn er nog wel, maar veel minder. Leeuweriken, Wulpen, Kieviten en Grutto's, je hoort ze nauwelijks nog. Sinds vorig voorjaar zijn de Nachtegalen in het Enschedese buitengebied verdwenen. Ik ben de afgelopen weken langs veel plekken gefietst waar ik ze ooit gehoord heb: het was er oorverdovend stil. Ook de Zwaluwen hebben het moeilijk, vooral de Huiszwaluwen zie je nauwelijks meer. Ze eten vliegende insecten, waarvan uit onderzoek gebleken is dat ze alarmerend afnemen in aantallen, iets wat je trouwens ook goed aan de voorruit van de auto kunt merken. En toch zie ik gelukkig nog geregeld Boerenzwaluwen, ook al zijn het er niet zoveel. Laatst, toen we ter voorbereiding van de slootjesdag bij het beekje bij het Babybos waren, zagen we er een paar modder voor hun nesten halen. In de grote nieuwe stal op het Groot Brunink kwamen ze net aan toen we de schoolwandelingen gingen voorbereiden. Heel veel kinderen hebben ze daar gezien. Boerenzwaluwen, ze zijn er nog en ze klinken naar zomer, zoals zomer hoort te zijn. Dat maakt me altijd weer een beetje blij.

Op 21 mei aan het eind van de middag werden iets meer dan 20 leden van IVN en EnHOe door medewerkers van Landschap Overijssel ontvangen in het Aamsveen om uitleg te krijgen over de plannen in verband met Natura 2000. Er gaat veel veranderen en ingrijpende veranderingen zijn lastig en vervelend, ook voor ons als vaste 'gebruikers'. Maar ik ben blij dat er wat gedaan wordt waardoor er een goede kans is dat de achteruitgang van de natuur in het gebied gestopt wordt en dat het hoogveen zich weer beter zal kunnen ontwikkelen. Organisatorisch gaat het wat minder snel dan men had gehoopt. De kap van bos zal waarschijnlijk pas na de winter kunnen beginnen. Dat is voor ons wel prettig: deze herfst kunnen we er gewoon schoolwandelingen houden.

Als je deze bladzijde omslaat vind je een uitnodiging voor het jaarlijkse uitstapje van IVN Enschede. Het organiserend comité heeft al aan het bestuur verklapt waarmee ze bezig zijn en het belooft echt een geweldig leuke dag te worden met veel natuur én cultuurhistorie; geschikt voor wie lekker wil lopen, maar ook voor wie dat niet zo goed kan. Ik verheug me er al op en raad alle leden aan zich zo snel mogelijk aan te melden!

Ook vind je in deze Gidsengids het verslag van de Algemene Leden Vergadering; bewaren tot volgend jaar! Al lezende vond ik even dat deze Gidsengids op een thema nummer water begon te lijken: zelfs de rubriek over vogels heeft deze keer een watervogel als onderwerp! Wateractiviteiten zijn er ook veel in het voorjaar. Een informatief stukje over Tiny Forests, het voorlopen op het Groot Brunink en een verslag van de plantenexcursie verleggen het thema naar bossen en er is nog veel meer te lezen en te zien op de vele mooie foto's.

Om de redactie te helpen de volgende keer weer zo'n mooi blad te maken nodig ik iedereen uit mooie natuurfoto's en leuke belevenissen naar ze op te sturen!

Ik wens jullie allemaal een fijne zomer en tot ziens bij onze activiteiten of bij het uitstapje!
Hanneke van Dorp

Uitnodiging IVN uitstapje

De commissie die deze keer belast is met de organisatie van het jaarlijkse uitstapje voor leden, laat alvast weten dat dit evenement dit jaar zal plaatsvinden op:

zaterdag 7 september a.s.

Je wordt verzocht dit in je agenda te noteren. Op dit moment moeten nog een aantal zaken worden uitgewerkt. Zodra hierover duidelijkheid is zullen de leden per mail nadere informatie ontvangen over eigen bijdrage en aanmelding. Het evenement speelt zich af op een afstand van ongeveer een half uur autorijden van Enschede, en biedt mogelijkheden voor beleving van natuur, cultuur en horeca. Om mee te kunnen met dit verrassende uitstapje, vragen we je om je vóór 15 augustus aan te melden. Dat kan door een mail te sturen naar : dvandewetering.1@gmail.com

Namens de commissie, Dirk van de Wetering

Weidebeekjuffer (Calopterygidae) - Henk Eitink

Foto Henk Eitink

De voetstap van de blanke

Smalle weegbree (*Plantago lanceolata*), wie kent het plantje niet! Zo rond mei zie je het weer opduiken in graslanden en bermen. Een vrolijk ogend plantje met lancetvormige bladeren en een vrolijk aartje dat wel een rokje aan lijkt te hebben van kleine roomwitte vlekjes!

Maar wat kunnen we nog meer vertellen over dit algemeen voorkomende kruid?

We kennen in Nederland veel planten die van ver naar hier zijn gekomen. Denk bijvoorbeeld aan de Japanse duizendknoop die ooit vanuit Azië hier naar toe is gehaald vanwege zijn sierwaarde. Tsja, die voelt zich hier wel heel erg thuis, met alle gevolgen van dien... (Maar dat is weer een ander verhaal.) De Weegbree is een plant die juist vanuit Europa de wereld in is gegaan!

Al in het Oudsaksisch wordt de weegbree genoemd: "weg-breda" waarin de woorden weg en breed voorkomen, een plant die breed op de weg groeit. De Latijnse naam van dit plantje, *Plantago*, komt van het Latijnse "*Planta pedis*" en betekent voetzool. En wat dan een leuk feitje om te weten is: de Indianen noemden Weegbree "de voetstap van de blanke", want overall waar de Europeanen waren geweest verscheen het plantje. Gelukkig heeft dit plantje minder ernstige gevolgen voor zijn nieuwe omgeving dan de eerder genoemde uitheemse woekeraar... De jonge bladeren kun je bijvoorbeeld rauw eten op een boterhammetje. Een lekkere aardse smaak! Maar pluk alleen de zeer jonge bladeren; wanneer ze wat ouder worden zijn ze wat bitter en kun je het beste vlak voor het eten eerst de vezels verwijderen. Ook de zaden zijn eetbaar. Ze kunnen op dezelfde wijze worden gebruikt als lijnzaad. Net als lijnzaad bevatten ze veel slijmstoffen, wat helpt als je darmen van slag zijn.

En we kennen natuurlijk ook allemaal het trucje van de gekneusde blaadjes op een insectenbeet (de Indianen gebruikten het ook door een kompres te maken en op een slangenbeet te leggen). Maar Weegbree kent nog veel meer toepassingen van geneeskrachtige aard. Nieuwsgierig geworden? Neem eens een kijkje op de website oogstenzonderzaaien.nl, een heuse wild pluk wiki!

Celia Horst

De stiewelpaden op, de lanen in...

26 april 2019 Voorjaarswandeling Tweekelo

Celia en Henk staan de wandelaars op te wachten, ook Wim (Lengton) sluit zich bij ons aan. Er zijn 13 wandelaars in de leeftijd van 8 tot 80? Iets over twee gaan we met totaal 16 personen op pad.

Het eerste stukje lopen we over de Tweekelerweg, slaan rechtsaf, links een houtwal, rechts grasland. De verharde weg verlaten, genieten we nu volop van het landschap. Door smalle hekjes en over smalle paadjes lopen we in colonne door het landschap. We zien vogelmelk en in de sloot een witte pracht van waterranonkel.

We hebben intensief contact met kalkoenen door hun geluid na te bootsen en antwoord terug te krijgen. In de wei, schapen met lammetjes en kippen scharrelen hun kostje bij elkaar. Op een bospad lopen we onder het hoge bladerdak van loofbomen. We steken de Strootsweg over. Via Haimersweg en Gerinkhoekweg vervolgen we onze weg, een klaphekje en een wandelpad. Rechts theehuis 't Oorbeck en links de Lakenvelders van boer Jelle. Langs het wandelpad een meidoornhaag en aan de andere kant akerviooltjes onder het prikkeldraad.

Omdat de zon het af laat weten zijn de insecten niet erg actief. Toch weet Wim ze wel te vinden en kan er van alles over vertellen. We lopen terug en vervolgen de wandeling door landgoed het Stroot. In een gevarieerd bos kijken we naar leven in dode bomen. Door rododendrons omringd zou je haast denken dat er niets anders meer te zien is. Helaas zijn er maar enkele rododendrons in bloei. Het bos is gevarieerd. Veel beukenbomen, één van die beuken kijk je dwars doorheen, maar hij houdt stand. We noemen hem dan ook "de dapperste boom van het bos".

We staan stil en kijken naar het landhuis, ooit begonnen als theekoepel in de beginjaren van 1800. Rondom het landhuis of villa is een park ontworpen door tuinarchitect D. Wattez.

Weer steken we de Strootsweg over en volgen het stiewelpad, het brengt ons naar de in 2018 geplaatste markesteen. We kijken terug op een wandeling met enthousiaste jongens en een fotograaf waar we soms (even) op moesten wachten. Op een rustige plek bij een waterplas in het bos sluiten we af, en bedanken de deelnemers.

Henk Brinks

Een kluizenaar en zijn zelfgebouwde woning...

Als jochie van zo'n jaar of 8 kreeg ik mijn eerste aquarium, een bakje van ongeveer 35 x 25 x 25 cm, inclusief 1 goudvis en een takje waterpest. Nou daar was de lol al gauw af...

Dus ging ik, gewapend met een zelfgemaakt schepnetje, naar een slootje in de buurt. Daar ving ik, wat toen nog heel gewoon was, stekelbaarsjes, salamanders en allerlei, mij toen nog onbekende, waterdiertjes. Vooral de drie-doornige stekeltjes vond ik prachtig, de mannetjes met vuurrode buik... Ik heb overigens van beide soorten stekelbaarsjes nestjes gehad en jongen, in het eerder genoemde kleine bakje!!! Zo heb ik ook de "Kokerjuffer" ontdekt op dezelfde manier als Jac.P. Thijsse het beschrijft in z'n boekje "In - Sloot en Plas" uitgegeven in 1895. Hieronder citeer ik een stukje uit het boekje, uiteraard in de taal van toen.

"...die ook al in het aquarium gekomen zijn, zonder dat ge weet hoe – ja, beweging in zandkluitjes soms. Die raadselachtige beweging, dat voortglijden houdt op, zoodra ge die voorwerpen met een stokje aanraakt. Komt ge een dag of acht later nog eens kijken, dan zijn die rare dingen groter geworden; de fijne blaadjes, de mosselschelpjes en slakkenhuizen zijn aan elkaar gegroeid tot langwerpige buizen, tot kokertjes, tot doosjes, soms rond, soms vierkant. Daar moet ge natuurlijk meer van weten, en dat gelukt al heel gauw. Kijk, daar komt iets zwarts uit de voor en wijdeste opening van dat 2 cm. lange holle pijpje te voorschijn; een kop, een borst, 6 pooten, meer niet! Weg is het weer !

Een larve, zegt ge dadelijk; ja, een larve, maar van een bijzonder soort, een soort kluizenaar, die zijn cel nooit meer dan ten halve verlaat, althans niet vrijwillig. En hij heeft die beschutting wel nodig, zijn achterlijf is zo week, de chitinehuid is daar zoo dun, dat een enkele hap van een tor of een stekeltje hem zijn hachje zou kosten. Daarom steekt hij, zijn zwakke zijde in een hulsel, dat niet zoo gemakkelijk is door te happen.

Onze kokerlarve bouwt zijn huisje zelf. De kalk of beter de lijm heeft hij bij zich, en met bek en pooten, bijt, en kneedt, en lijmt hij net zoo lang, tot zijn kluis naar smaak is. Met een paar haken houdt hij zich achterin vast, en om zijn achterlijf heeft hij een netje van zilverachtige draden, waartusschen de noodige lucht wordt bewaard; daartusschen eindigen luchtbusjes, die de voorraad aanspreken als het noodig is. Nu weet ik zeker, dat ge zoo'n phryganide, (dat is de geleerde naam voor deze belangwekkende diertjes) wel eens uit zijn kluisje zult zien te krijgen. Dat kan volstrekt geen kwaad, al is het diertje er volstrekt niet op gesteld. Neem hem apart op een schoteltje. Duw maar zachtjes met een speldeknoop tegen zijn achterlijf; en daar is hij er uit. Wat een onbeholpen wezen! Wip, hij zit er al weer in, met de kop vooruit is hij in zijn schulp gekropen. Kijk er eens in! Raar hè? Hij zit er toch weer goed in, de kop voor de opening.

...er zijn heel wat soorten, zoodat een verzameling van phryganiden-huisjes een rijke verscheidenheid kan aanbieden. Hier en daar ziet ge kop en pooten van de kokerlarve uit het huisje steken, ik vond er eens een die geheel van leege beukenootjes was gemaakt..."

Tot zover het verhaal over de Kokerjuffer/larve zoals Thijsse dat, op de voor hem zo kenmerkende manier, heeft beschreven. Hopelijk heeft de afgelopen hete en droge zomer, waardoor veel poelen en slootjes droog zijn gevallen, niet te veel Kokerjuffers het leven gekost ...!

Pim Bosman

Kokerjuffer - foto Erika van Oldeneel

Scheppen met een netje

Alweer bijna een jaar geleden waren Hanneke en ik op bezoek bij Jessica Müller van Het Bruggert.

Deze voormalig dierenarts was op dat moment net een jaar bezig als docent biologie. Ze snakte ernaar om de kinderen van de brugklassen behalve kennis over het menselijk lichaam, ook iets te vertellen over "wat groeit en bloeit en altijd weer boeit" en ze mee naar buiten te nemen. We hebben wat gebrainstormd en vastgesteld dat de Usselerstroom, die vlak achter de school loopt, het dichtstbijzijnde "slootje" is.

Nu, een jaar later, heeft Jessica maar liefst 4 ochtenden voor de brugklassen ingeroosterd met een buitenactiviteit: elke klas gaat 2 keer naar buiten; een keer om waterdiertjes te vangen en te bestuderen en een keer om bodemdiertjes en bomen te bekijken.

Voorzien van een flinke doos gloednieuwe schepnetten, bakjes en zoekkaarten gingen we op pad. Er waren 2 IVN-vrijwilligers, een TOA, Jessica's vader die KNNV-er is en Jessica zelf.

Het was een leuke ochtend. Het was net slootjesdag. Er kwamen 3 klassen voorbij. Elke klas had ongeveer 40 minuten tijd. De leerlingen deden allemaal goed mee. De oever is een beetje steil, veel bloesem op het water. Niet de meest ideale sloot, maar toch genoeg bestjes gevonden. Vooral de kokerjuffers vond ik zelf heel leuk. Ook vonden we haftelarven, libellelarven, waterpissebedden, bootsmannetjes, wantsen, een waterspin, een waterschorpioen, tubifex, muggelarven, posthoornslakjes en een bloedzuigertje.

Op de eerste ochtend viel slechts één persoon in het water...

De tweede maandagmorgen zat ik (Hanneke) op Lidy's plek aan de kant van de Usselerstroom te genieten van de vangsten die de leerlingen kwamen brengen om in witte bakken te doen zodat we ze bekijken konden en vooral van de ijver en enthousiasme waarmee ze bezig waren.

Ook Henk Brinks, de vader van Jessica en een TOA van de school waren weer ingeschakeld. Ineke was met leerlingen naar bomen aan het kijken en wat daar voor insecten leven. De leerlingen hebben ook potvalletjes ingegraven. De vangsten daarin zouden ze de volgende dag bekijken, maar daar zijn geen IVN-ers meer bij betrokken.

Aan Lidy's lijstje kan ik alleen nog een waterkevertje toevoegen en een paar poelslakken. Ook werden er schietmoten en volwassen libellen gevangen; één juffertje was nog maar net uitgeslopen en nog zacht en kleurloos. Zo werd het aanschouwelijk dat veel van de gevonden waterdieren er in hun korte volwassen leven heel anders uitzien.

Ook deze maandagmorgen waren de kokerjuffers het spannendste: uit een onooglijk rolletje blad komen pootjes en dan gaat het rondzwemmen. Er waren ook behoorlijk grote, grillige bouwsels van takjes en bladeren bij, waar dan een beest in blijkt te zitten.

Volgens mij vonden ze/we het allemaal een heel leuke morgen. Toen we met de laatste groep terug naar de school liepen hoorde ik een paar meisjes tegen elkaar zeggen dat ze wel in het Bruggertpark wilden blijven om hun brood op te eten.

Jessica Weimer gaat proberen volgend jaar iets dergelijks te organiseren en dan hopelijk niet alleen voor haar eigen leerlingen maar voor alle brugklassers van haar school. Ik hoop dat er dan ook weer IVN-ers mee kunnen helpen.

Lidy Vrijheid en Hanneke van Dorp

De Fuut

Het verhaal van de fuut lijkt op dat van de merel, en in zekere zin ook op dat van de scholekster.

In de tijd van Jac. P. Thijsse, de grondlegger van de natuurbescherming in ons land, was de fuut nog een schuwe vogel van moeras en plas.

Inmiddels is hij (ook) een vogel die zich in de steden en dorpen laat zien, mits daar een vrij grote waterpartij met vis bevindt. De vogel is daar ook minder schuw.

Dus waar de merel de stap gezet heeft van schuwe bosvogel naar algemeen voorkomende vogel (zie Gidsengids nr. 242) en de scholekster zijn leefgebied heeft uitgebreid van strand en duin, via akkers en weilanden, naar stadsparken en sportvelden (zie Gidsengids nr. 241) is de fuut ook de bewoonde wereld ingetrokken.

Overall waar water is, kun je tegenwoordig de fuut aantreffen. In vijvers, grachten, jachthavens en kanalen, als er maar vis te vinden is. In Enschede is al jaren een broedgeval in de Stokhorstvijver, op een meter afstand van de vissteiger (zie foto).

Maar ook tref je hem aan in de visvijver aan de Tweekelerbeekweg, in de kleiputten van Smulders, op het Rutbeek, in het Kristalbad, in het waterwingebied, in de UT-vijvers, in de vijver van het Stroinksbos.

Het lijkt dus heel goed te gaan met de fuut, maar de jaarlijkse gids van broedvogels in Nederland vertelt een ander verhaal. In de gidsen van 2014, 2015 en ook in de meest recente van 2017 (op onverklaarbare wijze ontbreekt 2016 in mijn boekenkast) staat voor de landelijke trend een -, wat staat voor 'matige afname'. Ook hier dringt zich de vergelijking met de scholekster op: groter verspreidingsgebied maar afnemende aantallen.

De fuut heeft zijn poten heel ver naar achteren staan. Daardoor is het een slechte loper, maar een uitstekende zwemmer, vooral onder water. Om te vissen of om te vluchten kan de fuut onder water verrassend grote afstanden afleggen. Als je een zwemmende fuut van boven bekijkt, bijvoorbeeld vanaf een brug of een schip, dan lijken de zwempoten sprekend op de zwemvliezen van een kikvorsman, en op dezelfde manier van achteren stuwend.

De jongen van de fuut zijn zwart wit gestreept. En deze grappige zebraatjes varen vaak mee op de rug van moeder of vader. Ook als de ouder naar vis duikt, blijven ze op de rug zitten. Als ze wat groter worden, zwemmen ze zelfstandig. Ze bedelen luid om voedsel, met een zeer kenmerkend geluid. Als moeder onder duikt, blijven de jongen boven water, rondspiedend waar zij weer bovenkomt met een lekker hapje. Dan zwemmen ze er met grote vaart op af. Een heel vermakelijk schouwspel.

Nico van Diepen

Fuut (*Podiceps cristatus*) - Nico van Diepen

Interne wandeling Vliegveld

De Deventerpoort
Onduidelijk beginpunt
Sorry B. en C.

Eerste waarneming
Snippers van paardenbloemen
Bij een muizenhol

Mooie vogelmuur
Hier en daar vogelwikke
Vogelmelk ook nog

Knautia (beemdkroon)
Of scabiosa misschien
(Duifkruid geheten)

En veel pimpernel
Niemand kan zeggen welke:
Grote of kleine

Voortdurend gezang
Van veel veldleeuweriken
Klinkt in je oren

Gierzwaluw, buizerd
Boompieper en tuinfluiter
Geelgors en grasmus

Brr, wat een griezel
Die eikenprocessierups
Bleek toch ringelrups

Heel in de verte
Staat een ree met haar jonge
Of zijn het er twee?

De overkapping
Verborgen tussen het gras
Kerkuilenballen

Parallax, Doppler
Spottershill, AFSZ
Ingrep van mensen

Vleermuizenbunkers
Bomkraters worden poelen
Gefechtsstand im Wald

Sporen van geweld
De natuur is de winnaar
Prachtig het heden

Op het voormalig vliegveld Twenthe kun je van half maart tot eind juli (liefst met je ogen dicht) luisteren naar de uitbundige zang van de veldleeuwerik (*Alauda arvensis*). Helaas vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Een groot stuk schraal grasland biedt plek aan ruim 100 broedparen. Zijn drukke melodieuze gezang begint op de grond en gaat onafgebroken door tot op grote hoogte. Vervolgens vliegt hij luid zingend langzaam naar omlaag om uiteindelijk bij het vrouwtje te landen.

Veldje met Cipreswolfsmelk (*Euphorbia cyparissias*) - Henk Brinks

Na wat verwarring of dit nou wel of geen eikenprocessierupsen zijn, kwamen we er uiteindelijk achter dat het hier gaat om de Ringelrupsvlinder (*Malacosoma neustria*). Met dank aan Wim Pauw en Jacques Gerards. De waardplant van deze rups is de wilg. Deze algemene nachtvlinder komt in heel Nederland voor. Op de Rode Lijst genoteerd als "kwetsbaar". Foto's Erika van Oldeneel

Oude bunker, binnenin geheel omgebouwd tot vleermuizenverblijf.

Rupsen in de Kardinaalsmuts

In de Kardinaalsmuts in mijn tuin verschenen eind april begin mei allerlei spinsels waar eerst heel kleine rupsjes in zaten, die al snel steeds groter werden. Dat moest ik natuurlijk eens van dichtbij bekijken!

Het ziet er heel gezellig uit zoals ze daar op een kluitje in hun gezellige, gesponnen kamertje verblijven. Ik ben eens op onderzoek uit gegaan hoe deze Rupsje Nooitgenoeg met al zijn broertjes en zusjes zich zullen gaan ontwikkelen. Worden dit mooie vlinders? En zo ja, hoe zien ze er dan uit en is het een dag of een nachtvlinder?

Na onderzoek op internet kwam ik tot de ontdekking dat het naar alle waarschijnlijkheid gaat om de rupsen van de Kardinaalsmutsstippelmot (*Yponomeuta cagnagella*).

Deze vlinder heeft al vorig najaar zijn eitjes afgezet op de Kardinaalsmuts in mijn tuin en nu die kleine rupsjes uit hun ei zijn gekomen spinnen ze een nestje om zich te beschermen tegen bijvoorbeeld vogels en ander gespuis. En als je zo'n nestje dan van dichtbij bekijkt en je probeert voor te stellen hoe zulke kleine beestjes zoiets kunnen maken, dan kan er niets anders dan een gevoel van verwondering bij je ontstaan. Zulk fijn weefsel! Echt heel knap. Ook al verdient het totale beeld van je boom nou niet meteen de schoonheidsprijs als daar een flinke hoeveelheid van dit soort nestjes in zitten...

Die nesten verschijnen meestal zo in de maand mei.

En zijn de rupsjes eenmaal groter geworden, dan kunnen ze met de hele familie met gemak de boom compleet kaal vreten... Zeker wanneer er meerdere van dit soort spinsels in de boom zitten. Is de familie eenmaal volledig verzadigd, dan verpoppen ze zich om na een dag of 20 als mot tevoorschijn te komen.

Het is maar een klein vlindertje, spanwijdte van 19 tot 26 millimeter. Dus je moet een beetje geluk hebben wil je hem ontdekken. Hij vliegt rond van juni tot aan oktober. En voor de tuinliefhebber: gelukkig legt deze mot maar eens in het jaar zijn eitjes. Dus de vraat aan je mooie kardinaalsmuts beperkt zich tot de maand mei. Al is dat natuurlijk wel de maand waarop al het jonge blad tevoorschijn komt. Wat een fijnproevertjes, die rupsenbende!

Celia Horst

Voorwandelen op Groot Brunink

Vrijdagochtend 5 april stonden een twintigtal gidsen klaar om alvast wat lente op te snuiven en samen de route van de schoolwandelingen op Groot Brunink voor te lopen.

Deze keer zelfs met 3 nieuwe schoolwandeligidsen: Dirk, Marian, Jacques. Waar we natuurlijk heel blij mee zijn! Jan Willem deelde een aantal nieuwe IVN hesjes uit, die aangeschaft zijn om IVN Enschede meer zichtbaar te maken. De bekende route en onderwerpen, waaronder fotosynthese, vogeltrek, water- en voedselkringloop, werden door Hanneke weer even opgefrist.

Vanwege storm, boomkap en nieuwe aanplant moeten we onze route iets aanpassen, maar .. flexibel als we zijn, is dat geen enkel probleem. Onderweg werden we zoals altijd begeleid door vrolijke vogelgeluiden, met in de verte een tokkelende specht, en Celia had weer ergens een klein kikkertje gespot. Opvallend was de redelijk hoge waterstand in de Bruninksbeek. Verder groeiden overal volop bosanemoontjes, klaverzuring en speenkruid. Nu alleen nog afwachten of het ijsvogeltje zich misschien laat zien...

Dit jaar waren we vanaf 8 april (2 weken) en begin mei (1 week) met groep 5/6 op pad. Leuk en leerzaam voor de leerlingen... en voor de gidsen elk jaar opnieuw een feestje om te doen!

Tineke Eitink

Diepgravende ontdekkingen

Op het Groot Brunink is er een en ander veranderd...

Op de plek waar we vorig jaar met de kinderen konden kijken naar de jaarringen van de toen pas omgezaagde bomen, staan nu ineens nieuwe bomen. Even wennen weer... Het is gek hoe dat voelt; ik kom bijna nooit buiten de schoolwandelingen om op het Groot Brunink, maar het voelt toch een beetje alsof ze "ons bos" zomaar hebben veranderd.

En dat had deze keer dan ook nog eens consequenties voor de invulling van de activiteiten die we daar in het voorjaar altijd hebben met al die schoolklassen die samen met ons daar op ontdekkingsstocht gaan. We mogen bijvoorbeeld niet meer gaan kijken bij die kolossale beuk die zijn takken in elkaar heeft laten groeien. En ook niet nog even verderop gaan kijken bij de jonge dennen, sparren en lariksen. Dat vond ik persoonlijk heel erg jammer.

Maar waar ik dan wel heel blij van werd is dat we een nieuwe plek hebben gekregen om de diepte in te gaan en te ontdekken hoe de bodem onder onze voeten er uit ziet. Het groepje kinderen dat met mij mee op pad was ging dan ook helemaal los met de grondboor! Gelukkig waren er op dat moment even geen andere groepjes die gingen boren, dus konden we twee goten achter elkaar leggen. De wereld gaat op zo'n moment dan letterlijk voor de kinderen open! Het leverde mooie ontdekkingen op en fantastische gesprekken. Samen de natuur beleven, het blijft een feest!

Celia Horst

Kruidentuin

Als je ooit het Lammerinkswonner hebt bezocht, dan heb je vast ook de moestuin en de kruidentuin gezien.

Vooraf in de zomer is de kruidentuin een bezoekje waard, zowel vanwege de bloemenpracht, als ook vanwege de insecten en alle geuren en kleuren. Thea Otten kreeg een tijd geleden al het verzoek om nieuwe bewegwijzering van de kruidentuin van het Ledeboerpark te verzorgen. Helaas lukte het niet om dit voor haar pensioenering af te ronden. Maar... dinsdag 19 maart jl. zijn de bordjes geplaatst.

De Viermarken

Stichting Boerderij De Viermarken is een zogenaamde zorgboerderij met een biologische boerderij-winkel in het noord-westen van Enschede.

De Viermarken is, naast het AOC en STAWEL, één van de 3 partijen van het Samenwerkingsverband dat het Ledeboerpark beheert, waar onze IVN vergaderingen en activiteiten plaatsvinden. Leuk nieuwtje: medio maart werden er bij de Viermarken de eerste Mergelland lammetjes geboren. De lammetjes mochten ergens in mei met hun moeders naar buiten, waar iedereen ze kan bewonderen.

foto's Marielle Husers

Ik dacht dat een eikhaas bezit had genomen van deze eik, maar volgens Jisk is het toch echt een zwavelzwam die hem noodlottig is geworden.

Amerikaanse eiken geveld

Al een tijdje waren er vraagtekens over de gezondheid van 27 Amerikaanse eiken in het Ledeboerpark.

Begin 2019 werd duidelijk dat ze allemaal aangetast waren door een schimmel, getuige ook de zwam op de foto. De oude bomen werden allemaal gemarkeerd en zullen in het najaar gekapt worden. Er waren plannen om ze te vervangen, of dat ook gaat gebeuren is nog niet duidelijk.

Over het bosmuisje van Annemarie

Van Annemarie Steffens ontvingen we deze foto van een wel heel brutaal bosmuisje. Hij/zij is van de Forsythia naar de pinda's geklommen, waar hij zeker een kwartier heeft zitten eten. En toen Annemarie in de buurt kwam om een foto te maken bleef hij onverstoorde door eten. Ze vermoedt dat er nog een tweede muisje in de buurt is en dat ze samen misschien al wel jaren in haar schuur overwinteren. Nou ja, en wij snappen wel waarom...

Wie ook zo'n muisje weet te waarderen is de torenvalk. Als je een vogel in de lucht ziet "stilstaan" met veel gefladder zou dat zomaar een torenvalkje kunnen zijn. Dat stilstaan noemt men ook wel "bidden". Een torenvalk jaagt overdag op levende prooien zoals muizen en jonge weidevogels. Als hij een prooi in het vizier heeft schiet hij als een komeet naar beneden. In een snelle glijvlucht pakt hij de prooi met zijn sterke klauwen en knijpt hem dood. De torenvalk is een vrij kleine vogel met roodbruine rug (ca. 35 cm., lange staart en een vleugelwijdte van ca. 70-75 cm.). Alle soorten valken hebben lange, puntige vleugels, een rechte staart, sterke vliegspieren en een snelle vleugelslag. Natuurfotograaf Misty Wassink maakte deze bijzondere foto, zo ook de foto's van de ijsvogel en de boerenwaluw elders in deze gids.

Enschede krijgt twee Tiny Forests

Het concept ken je misschien al wel: IVN Natuureducatie heeft in Nederland afgelopen jaar 35 minibossen aangeplant. Deze zogenaamde Tiny Forests zijn kleine bossen met inheemse beplanting. Stichting IVN is ook dit jaar weer de samenwerking met gemeenten aangegaan, onder andere in Enschede. Binnenkort start de werving voor nieuwe locaties. Alle leden van IVN Enschede zijn van harte uitgenodigd om mee te denken en plannen in te dienen voor een Tiny Forest locatie in Enschede. Dit najaar zal het eerste bos worden aangeplant in samenwerking met de gemeente, scholen en buurtbewoners. Maar wat is een Tiny Forest nou precies? Hoe is deze plantmethode ontwikkeld? En welke voordelen biedt zo'n klein bosje?

Elke buurt een minibos

Een Tiny Forest is een dichtbegroeid, inheems bos ter grootte van een tennisbaan. Dit bos is niet alleen een prettige plek voor vlinders, vogels, bijen en kleine zoogdieren, maar ook voor mensen. Kinderen leren in het buitenlokaal over de Nederlandse natuur en buurtbewoners ontmoeten elkaar op een prettige en gezonde plek. Een minibos in je buurt zorgt bovendien voor verkoeling op warme dagen, meer biodiversiteit en waterberging bij zware regenval. Wageningen Environmental Research onderzoekt het effect van de Tiny Forests op biodiversiteit, hittestress, waterberging en CO2 opslag.

De bossen stimuleren biodiversiteit en bieden kansen om klimaatproblemen tegen te gaan. En meer natuur in de buurt zorgt voor een gezondere leefomgeving, een natuur-

lijke leeromgeving en een rustpunt voor stadsbewoners. Zo komt de natuur in steden steeds dichterbij.

De Tiny Forest plantmethode bestaat uit zes stappen:

- Veldverkenning bosgemeenschap
- Bodemonderzoek
- Bodembewerking
- Beplantingsplan maken
- Plantdag
- Beheer, educatie en onderzoek

Verder moet een Tiny Forest voldoen aan bepaalde criteria.

De belangrijkste zijn:

Het Tiny Forest bevat alleen inheemse soorten

Het Tiny Forest is minimaal 200 m²

De beplantingsdichtheid in een Tiny Forest is 3-5 bomen per vierkante meter

Elk Tiny Forest heeft een buitenlokaal waar minimaal 30 kinderen kunnen zitten

Het Tiny Forest mag gebruikt worden als ontmoetingsplaats voor buurtbewoners

Miyawaki-bosbouwmethode

Al sinds de jaren '70 pleit de Japanse botanicus en plantenecoloog Akira Miyawaki voor de waarde van natuurlijke bossen, en de noodzaak om deze te herstellen. Hij is wereldwijd actief als specialist op het herstel van natuurlijke vegetatie op aangetast land. Miyawaki deed veel onderzoek naar bossen in Japan en Duitsland. Daar ontdekte hij dat bossen tegenwoordig vooral bestaan uit uitheemse soorten.

Samen een mini-bos aanplanten, een educatief feestje!

Dat maakt ze minder veerkrachtig, en minder geschikt om klimaatverandering aan te pakken. Vanuit die gedachte ontwikkelde Miyawaki een nieuwe bosbouwmethode. Miyawaki's bosbouwmethode toont aan dat bossen die in samenstelling en structuur dicht bij de oorspronkelijke vegetatie zitten (potential natural vegetation) een sterke ecologische veerkracht vertonen. De herbebossing met oorspronkelijke soorten blijkt wereldwijd zeer goede resultaten op te leveren.

Toepassingen in de stad: Shubhendu Sharma

De Indiase ingenieur Shubhendu Sharma is CEO van Afforestt en ontwikkelde met zijn organisatie een aangepaste versie van de Miyawaki-methode voor onderhoudsvrije, wilde en zeer biodiverse stadsbossen. Sharma werkte bij Toyota in India toen het bedrijf bezoek kreeg van Akira Miyawaki, die een bos plantte op het fabrieksterrein. Sharma zag dat deze methode het mogelijk maakte om bossen tien keer sneller te laten groeien dan traditioneel aangeplante bossen. Hij was hier zo door gefascineerd dat hij als vrijwilliger bij Miyawaki aan de slag ging. Zo maakte hij zijn eerste succesvolle minibos in zijn eigen achtertuin. Van daaruit startte hij Afforestt. Afforestt ontwikkelde onder andere bossen bij woonhuizen, scholen en fabrieken. Afforestt legde de afgelopen jaren 100 bossen in 34 steden aan. En behalve in Nederland staan deze bossen in India, Iran, Pakistan en de Verenigde Staten. In december 2015 haalde IVN ingenieur Sharma naar Nederland voor een bijzonder initiatief: het planten van het eerste Tiny Forest van Europa. Samen met Sharma, gemeente Zaan- dam, Hoek Hoveniers, schoolkinderen en buurtbewoners plantte IVN het eerste Tiny Forest, midden in de stad.

Fysieke én sociale impact

In samenwerking met onder andere Wageningen Environmental Research monitoren we de fysieke en sociale impact van het Tiny Forest. Met behulp van vrijwilligers wordt bijvoorbeeld de biodiversiteit gemonitord. Met schoolkin- deren onderzoeken we de bodemkwaliteit. En onderzoe- kers analyseren de luchtkwaliteit in het rond het Tiny Fo- rest.

Effecten van een Tiny Forest zijn onder andere:

Een Tiny Forest stimuleert biodiversiteit: het bos van 200 m² bestaat uit veel verschillende soorten bomen. Deze bomen trekken weer insecten en vogels aan.

Het bos brengt natuurbeleving dichterbij. De afstand tus- sen mens en natuur is groter dan ooit. Een Tiny Forest voor de deur prikkelt de nieuwsgierigheid en geeft mensen de kans om de natuur in de eigen leefomgeving te ontdekken en daarover te leren.

De aanleg van Tiny Forests vergroot de waterbergingsca- paciteit, verbetert de luchtkwaliteit, en gaat hittestress te- gen.

Natuurlessen in het buitenlokaal.

Tot slot heeft een bos een positief effect op de gezondheid: meer natuur in de buurt kan zorgen voor minder stress en stressgerelateerde klachten.

Gezocht: Tiny Forest locaties in Enschede

Denk je na het lezen van dit artikel direct aan een prachti- ge locatie voor een Tiny Forest. Controleer dan of jouw lo- catie voldoet aan de criteria en dien een plan in via [https:// www.ivn.nl/tinyforest/word-initiatiefnemer](https://www.ivn.nl/tinyforest/word-initiatiefnemer). Dit kan tot 4 augustus. Daarna worden alle plannen bekeken en wordt er een selectie gemaakt van 2 locaties waar een Tiny Forest wordt aangeplant.

Sylvia Neutel
Junior projectleider
IVN Natuureducatie

Alweer een oproep om hulp

Een vereniging als de onze draait op (en met) enthousiaste vrijwilligers. Allerlei zaken als bedenken, organiseren, communiceren en uitvoeren worden door hen gedaan. Stilletjes en vaak achter de schermen worden deze klussen geklaard. Het zijn meestal dezelfde mensen die er tijd in- steken om voor jou en voor mensen buiten het IVN leuke activiteiten te bedenken en uit te voeren.

Deze collega's kunnen best wel wat hulp gebruiken. Nu denk je wellicht "ho ho niet door mij". Dat is jammer want er zijn best wat leuke "klusjes" te doen. Welke, daar valt natuurlijk best over te praten. Ben je soms een "doener" of een "bedenker" of een "regelaar" of heb je een "vlotte pen". Je ziet, er zijn mogelijkheden genoeg.

Is misschien de te besteden tijd een probleem. Onze afde- ling is met een paar uurtjes al blij. Bij voorbeeld: een of twee keer per jaar mee helpen in de IVN kraam, een verslag maken van een wandeling of een persbericht schrijven. Of misschien een keer een lezing coördineren. Kortom er zijn mogelijkheden genoeg. Van incidenteel, tot een uurtje in de 14 dagen of een middag in een kwartaal.

Bedenk: jij kiest welke werkzaamheden jij leuk vindt en jij bepaalt het aantal uren dat jij beschikbaar wilt zijn.

Vele handen maken licht werk!

Praat eens met iemand van de PR werkgroep, Tineke of Hans (de telefoonnummers en mailadressen zijn u wel bekend)

Hans Pelgrim

ivn natuur
educatie
Enschede

Voorjaar in het Samarott - Pim Bosman

Voorjaar in het Samarott

Zaterdag 11 mei 2019 wilde planten excursie.

In plaats van naar het Smoddebos gingen we naar het Samarott in Duitsland als aanvulling op de theorie van de cursus Wilde Planten. Het was even zoeken want het Samarott is een bos dat ligt bij het gehuchtje Samern bij Schüttorf.

Het was een winderige, frisse dag maar wel zonnigen droog. Terwijl we op de verzamelplaats op de andere deelnemers wachtten, vielen aan de slootkant tussen weelderig groen al enkele planten op: Salomonszegel (*Polygonatum*) en Gevlekte aronskelk (*Arum maillatum*) en ook al zijn er geen vlekken op het blad, de naam blijft Gevlekte aronskelk.

Het Samarott is een groot ± 260 ha. heel oud bos, dat dateert uit de middeleeuwen en eigendom is van grote boeren in Samern, een soort markeverband. Het is geen oerbos, want het wordt al eeuwen als produktie bos gebruikt. Er staan voornamelijk eiken en beuken.

Wat planten betreft is het bos zeer soortenrijk. Er is weinig verstoring, de situatie is stabiel omdat al eeuwenlang het bos op dezelfde manier beheerd wordt, zodat er voor planten en dieren geen noodzaak is om zich te verspreiden. Soorten die op jong bos, zoals heide, voorkomen, vind je hier niet veel, bijvoorbeeld varens.

Er ligt weinig dood hout omdat al het hout gebruikt wordt. Er is ook geen struikgewas wat bij een gewoon bos wel aanwezig is, daardoor ziet het bos er open uit en zijn de vele (bloeiende) planten goed te zien.

Ik zal gewoon planten noemen die wij zijn tegen gekomen: Gras: IJle dravik (*Bromus sterilis*), lijkt op haver en Bosgierst-gras (*Milium effusum*), heel sierlijk.

Er zijn meer soorten gras dan in Twente. Dit is opvallend omdat de grond op de arme grond van Twente lijkt, maar er zijn hier kalkhoudende stenen in de grond.

Ik geef hier verder een opsomming van de planten die wij op dit moment zagen. Voor mij was het een feest van herkenning om dezelfde voorjaarsplanten te zien die ik in mijn jeugd in Zuid Limburg veel zag in de bossen.

Er was overblijvend Bingelkruid (*Mercurialis perennis*), een groene plant met groene bloemen. De Holwortel (*Corydalis bulbosa*) is hier wild en geen stinzeplant.

In foto's is het gewoon niet te vangen: het bos was op dat moment onbeschrijflijk mooi. [Red.: we krijgen een aardig idee van de sfeer door deze schitterende foto van Pim.]

Doordat er geen struiken zijn kon je tussen de bomen heel ver door kijken. Waar je ook keek, de bodem was bezaaid met witte Grootbloemige muur (*Stellaria holostea*).

Het is goed zichtbaar dat er een opeenvolging is geweest van tapijten witte Bosanemonen (*Anemone nemorosa*) en Daslook (*Allium ursinum*). Voor de Bosanemonen en Daslook waren we net te laat.

Verder waren er: Bosereprijs (*Veronica montana*), met haartjes rondom de steel, anders dan de Gewone ereprijs. Lievevrouwebedstro (*Galium odoratum*), Beekpunge (op het pad niet in het water!), een soort Ereprijs (*Veronica beccapunga*), Bosandoorn (*Stachys sylvatica*).

Gras: Ruwe smele (*Deschampsia cespitosa*) en Boszegge (*Carex sylvatica*).

Bleeksporig bosviooltje (*Viola rivinella*), Groot heksenkruid (*Circaea lutetiana*) met weerhaakjes aan de zaadjes. Gulden boterbloem met diep ingesneden blad en de kleur anders dan andere boterbloemen (*Ranunculus ficaria*), Parelgras (*Melica uniflora*) en Heelkruid (*Sanicula europaea*).

We kwamen ook de Rabenbaum tegen, een Wodanseik: een eik omgeven door eikenhouten planken die ongeveer de dikte van de oorspronkelijke oude eik aangaven (omvang 11 mtr, doorsnede 3,5 mtr). Deze eik werd vroeger aan de god Wodan gewijd, hoofdgod van de Germanen. Jan Kuiper, de wederdoper, zocht bescherming tegen zijn achtervolgers, de katholieken. Hij verstopte zich in deze boom waaruit hij gered is door de boeren. De boom is het symbool geworden voor Samern en is de plek voor bijeenkomsten van de boeren.

De Rabenbaum is in het verre verleden eerst door storm beschadigd en later door vandalen verbrand. Wat er nu staat is de vervanger en die is nog dun, vergeleken met de omtrek van de houten planken waar die in staat, de omvang van de originele boom.

Voor zo een oud bos waren de eiken niet van een enorme omvang, omdat de bomen altijd na een bepaalde tijd gekapt werden/worden.

We kwamen toch nog enkele stukken bos tegen waar dennen stonden en de begroeiing wat dichter was dan in de andere delen van het bos. Er lag heel wat keurig opgestapeld gekapt dennenhout in deze omgeving.

Hier groeiden ook varens. Varens groeien op oud hout waar geen dor blad aan de oppervlakte ligt. Jonge varens hebben liever een wat schonere ondergrond.

We hebben goed twee uur gewandeld. Ik had deze excursie niet willen missen. Je kunt hier alle stadia van het voorjaar volgen. We waren net op tijd, het blad aan de bomen was zacht groen en liet nog veel licht door.

Enkele bijzondere kevers, de Oranjetip vlinder en 4 overstekende reeën maken het verhaal compleet.

Ietje Bijvank

Nieuwe aanwinsten

Tijdens de IVN schoolwandelingen gebruiken we soms opgezette dieren om leerlingen van basisscholen te laten zien hoe zo'n dier er nou van dichtbij uitziet. Een tijdje geleden plaatsten we een oproepje in de Tubantia dat we nog dieren zochten. Hierop werd vrijwel onmiddellijk gereageerd en een paar dagen later konden we een opgezette mol, eekhoorn en groene specht ophalen. Met dank aan alle gulle gevers!

Sporen in sneeuw

In het voorjaarsnummer vroeg ik me af of iemand wist welk dier er bij haar in de sneeuw gewandeld had. De redactie ontving een aantal reacties van attente leden, waarvoor allemaal hartelijk dank! Suggesties waren onder andere een marter, een das, een kat en een wezel. We zullen het nooit zeker weten...

Intrigerende natuur

Nog enkele kamers beschikbaar! Met plezier kan ik je vertellen dat ook dit jaar mijn insectenhotel al weer aardig volgeboekt is. Gisteren inspecteerde een van de gasten de kamer, dropte zijn bagage en kijk es wat hij achterliet ...

Tineke Eitink

Verslag Algemene Leden Vergadering

28 maart 2019, Nivoncentrum, Dotterbloemstraat 120

Aanwezig: Lidy Vrijheid, Henk Brinks, Dirk van de Wetering, Marian Lansink – Boensma, Jan Willem Visschers, Anne-marie Steffens, Hans Peters, Lars Koens, Hans Pelgrim, Ria Pelgrim, Ietje Bijvank, Lidy Schans, Ineke Muijser, Nico van der Veen, Emmy Hoijer, Chris Eijkholt, Tineke Eitink, Frieda Zielman, Erika van Oldeneel, Celia Horst, Hanneke van Dorp, Dirk Nijenboer, Pim Bosman, Nico van Diepen.

Afwezig met kennisgeving: Peter Baarslag, Henk Kaspers, Wim Pauw, Caroline Witteveen, Nicky Aarts, Jisk en Els Holleman, Martien Hoijer.

Opening

De voorzitter opent de vergadering. Zij herdenkt het overleden lid Ada Dollenkamp.

Mededelingen, vaststellen agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

Verslag Algemene Ledenvergadering van 12 april 2018

Bij de aanwezigen moet Jan Willem Visschers worden toegevoegd. Met deze wijziging wordt het verslag goedgekeurd.

Jaarverslag 2018, exclusief financiën

De voorzitter stelt het verslag per onderdeel aan de orde. Tekstueel zijn er geen opmerkingen. Naar aanleiding van de tekst komen er opmerkingen die hieronder worden opgesomd.

Algemene zaken: geen opmerkingen.

Interne wandelingen en publiekswandelingen: geen opmerkingen.

Werkgroep PR en communicatie: Complimenten voor de werkgroep. Op de vraag naar de contacten met Wijkregisseur in Zuid antwoordt Hans Pelgrim dat er kansen en plannetjes liggen en dat de contacten warm gehouden worden.

Werkgroep kraam: Jan Willem doet een oproep voor assistentie. Verder komt uit de vergadering de suggestie om het assortiment te publiceren op de website. Er wordt overwogen om de werkgroep 'infokraam' te noemen.

Werkgroep website: goede bezoekersaantallen.

Werkgroep Facebook: goed bereik, flink aantal volgers.

Werkgroep vliegveld: aantal excursies zou groter kunnen zijn. Er zijn twijfels over de bereikbaarheid van het aanmeldingsformulier via de website van het vliegveld. Erika gaat na hoe de link op onze website hersteld kan worden. Pim zoekt contact met webmaster van vliegveld.

Werkgroep redactie: Celia is blij met alle complimenten maar brengt toch een pijnpunt naar voren. Er komen erg weinig bijdragen van de leden. Uit de vergadering kwam de toezegging van Chris, Pim, Jan Willem, Dirk en Dirk om minstens eenmaal per jaar een bijdrage te leveren. Celia deed het aanbod om mensen die wel een bijdrage zouden willen leveren, maar zichzelf niet in staat achtten een stuk te schrijven, te helpen, bijvoorbeeld in de vorm van een interview.

Werkgroep Grijs Groen en Gelukkig: de Enschedese invulling van het landelijke IVN-project GGG heeft aandacht getrokken. Hanneke heeft hierover een bericht geschreven dat wordt geplaatst op <https://ons.ivn.nl/#/groepen/community-na-tuur-en-gezondheid/165>.

Werkgroep VO: Alle begeleiders van het IST-project hebben een certificaat gekregen en Lidy Vrijheid heeft ook voor onze vereniging een certificaat in ontvangst genomen en overhandigd aan de secretaris.

Het brugklasproject in het Aamsveen wordt weer op dezelfde manier voortgezet als afgelopen jaar.

Op 27/28 mei is er weer het poelenproject, waarbij vrijwilligers welkom zijn. Zij kunnen een individuele instructie krijgen. De lerares biologie van Bonhoeffer Bruggert organiseert voor haar klassen een soort van minislootjesmiddag op 6 en 13 mei. Zij vraagt hulp van IVN-ers. Ineke meldt zich bij Hanneke voor 6 mei.

Werkgroep heemtuin: geen opmerkingen.

Werkgroep schoolwandelingen: Mocht Aamsveen afvallen als locatie, dan moeten we klaar staan met een alternatief. Lidy Vrijheid suggereert Hof Espelo, met als opdrachten een aanpassing van het IST-programma.

Financieel jaarverslag 2018

De post Gidsen en giften is (veel) hoger dan begroot. De penningmeester geeft uitleg. De vergadering suggereert om in de persberichten altijd de mogelijkheid van 'vrije gift' op te nemen. Naar aanleiding van een vraag verklaart de penningmeester de hoogte van de huurprijs van het Nivoncentrum. Ook de term herwaarderingsreserve uit de balans wordt toegelicht. De vergadering heeft verder geen vragen.

Verslag kascontrolecommissie

Chris en Hans Pelgrim hebben de boeken gecontroleerd en in orde bevonden. Zij stellen voor de penningmeester en het bestuur te dechargeren. De vergadering gaat daar onder goedkeurend applaus mee akkoord.

Verkiezing lid kascontrolecommissie

De commissie bestond dit jaar uit Chris, Hans Pelgrim en Martien (reserve). De termijn van Chris zit erop. Marian Lansink – Boersma meldt zich als nieuw lid, waarmee de vergadering van harte akkoord gaat. Voor 2019 bestaat de commissie dus uit Hans Pelgrim, Martien Hoijer en Marian Lansink – Boersma (reserve).

Begroting 2019

Het valt op dat de begrote contributie-inkomsten vrij veel hoger zijn dan afgelopen jaar. De penningmeester verklaart dit doordat we meer leden hebben en doordat de contributie is verhoogd tot het landelijke niveau van €24. De begroting wordt goedgekeurd.

Samenstelling bestuur

De vergadering benoemt Dirk van de Wetering als bestuurslid.

Naar aanleiding van een vraag uit de vergadering zegt het bestuur toe een aftreedschema te maken.

ANBI-status IVN Enschede

Omdat het IVN de ANBI-status (Algemeen Nut Beogende Instelling) heeft, zijn giften aan IVN aftrekbaar voor de belasting. Die giften kunnen bijvoorbeeld periodieke giften of legaten zijn. Ook onkosten, gemaakt voor IVN, maar niet gedeclareerd bij de penningmeester, gelden als giften. Voorwaarde voor de ANBI-status is onder andere dat wij onze financiële gegevens publiceren op de website.

Vooruitblik, wat verder ter tafel komt

Voor het uitstapje (op een zaterdag in augustus/september) melden Marian, Annemarie en Dirk van de W. zich als organisator.

Dirk van de Wetering overweegt het coördinatorschap voor de schoolwandelingen. Hij kan zijn licht opsteken bij Henk Brinks

Lidy Vrijheid wil het op zich nemen een Werkgroep publiekswandelingen te formeren.

Rondvraag en sluiting

Er zingt al enige tijd rond in de vereniging dat we 'iets' moeten met het Waterschap. Nico van der Veen heeft een goede herinnering aan een middagexcursie en avondlezing van Bert Knol. Ook een lezing van de dijkgraaf Stefan Kuks is een goede mogelijkheid. En bij de Groene Loper is een watertafel getoond, die ook zeer interessant was. Het bestuur neemt contact op met de afdeling voorlichting van het waterschap. Waarschijnlijk ook aantrekkelijk voor NIVON-leden en KNNV-leden.

Ietje vraagt de leden, die kennis hebben van lief of leed bij IVN-leden, dit te melden bij een van de drie leden van de Lief-en-leed commissie, Ietje Bijvank, Wim Pauw of Nico van Diepen.

Celia doet een oproep voor hulp bij de slootjesdag van 15 juni. Ineke, Lidy Schans en Ria Pelgrim melden zich.

De voorzitter doet een oproep om een rondgang langs de info-materialen te maken en sluit de vergadering.

Puzzel/speurtocht met een knipoog.

Jan Willem loste als eerste de puzzel op. Door het ontbrekende dier te vinden won hij de prijs. De speurtocht met een knipoog werd het snelst opgelost door het drietal Celia/Erika/Henk, die daardoor met de prijs aan de haal gingen.

Op safari in je achtertuin

Heb je ze al gezien op de achterkant van deze Gidsengids?

Die mooie foto's van kleine beestjes die Henk Eitink met zijn camera heeft "gevangen"... Gewoon in zijn eigen achtertuin! Ze zijn werkelijk prachtig, al die verschillende soorten wantsen en torretjes.

Zulke kleine beestjes, zo'n grote verscheidenheid! En allemaal druk met hun eigen taakje. Alleen te zien wanneer je geen kilometers wilt wegtikken tijdens je natuuravontuur, maar je bezig houdt met het verwonderen van alles wat er zich binnen een paar vierkante meter bevindt.

Op safari in je eigen achtertuin, een avontuur dat erg mooie plaatjes op kan leveren. We dagen je uit om net als Henk met je camera op ontdekkingstocht te gaan en de kleine beestjes die in jouw tuin, balkon of bloempot wonen vast te leggen. De mooiste foto's krijgen een plekje in de volgende Gidsengids!

Foto's kunnen gestuurd worden naar de redactie: celia@jf-horst.nl met vermelding van de plek of plant waar het beestje zich bevond op het moment van de foto. En weet je iets leuks te vertellen over je "vangst", schrijf het op en stuur je verhaal mee. De redactie is heel benieuwd naar je avontuur.

De groene beuk van Chris met aantasting

De Letterzetter

Nee... het gaat hier niet over een proces in de drukkerij, maar over een bijzondere bastkever.

Een 4 tot 5 mm lange glanzende roodbruine tot zwarte kever die vooral na stormen al dan niet in combinatie met droogte kan toeslaan op naaldbomen, met name de fijnspar. Tijdens de IVN voorjaarswandeling in februari liepen we langs het terrein van de Voshaar in de Rutbeek, waar 80 dode en aangetaste sparren zojuist waren geveld. Een verwoestend gezicht.

Wat is er precies gebeurd?

We weten dat 2018 een extreem droog jaar is geweest en dat op 18 januari 2018 een storm met orkaankracht over ons land trok. Die storm heeft destijds veel schade aangericht; takken en vaak zelfs de volledige kruin is destijds uit de fijnspar en/of grove den gewaaid. Normaal kunnen naaldbomen door harsvorming indringers weren. Echter indien de boom sterk verzwakt is, zoals in 2018, kan de naaldboom door enkele kevers worden gekoloniseerd.

Dat zijn dan vaak mannelijke kevers, die op een geschikte plaats zich naar binnen heeft geboord. Hij graaft een paringskamer en scheidt een chemische stof uit voor de vrouwtjes. Die komen daar op af en leggen eitjes, waaruit kleine larven geboren worden die zich een weg banen onder de bast van de boom. En deze weggetjes lijken op letters, (zie foto) vandaar de naam letterzetter.

Tot mijn grote schrik zag ik op een door mij onlangs geplante groene beuk ook een soortgelijke aantasting... (zie foto).

Kernvraag is echter of deze kever zorgt voor het einde van naaldbomen zoals hier de fijnspar? Het antwoord is: neen! De kever laat jonge aanplant ongemoeid. De kever richt zich voornamelijk op verzwakte naaldbomen. Bovendien krijgen, door het vrijkomen van percelen waar voorheen naaldbomen stonden, andere bomen en planten en ook insecten nu een kans. Hierdoor neemt de biodiversiteit op die percelen toe en daarmee de waarde voor de natuur!

Chris Eijkholt

Werk van de Letterzetter - bron WUR

foto Henk Eitink

Familiewandeling naar wens met IVN

Bij onze IVN publiekswandelingen in en rond Enschede krijgen wij veel vragen over onze keuze van de wandelingen, de landgoederen, de getoonde "bijzonderheden in het terrein" en andere zaken.

We merken dan ook dat er behoefte is aan op maat gesneden wandelingen. IVN Enschede biedt daarom nu ook de mogelijkheid de wandeling zelf "in te vullen", waarbij men kan denken aan : het tijdstip (welke dag, hoe laat), het landgoed, onderwerpen (vogels, planten en natuur) en b.v. het geven van informatie aan kinderen.

Je bepaalt alles zelf. Ideaal voor familiedagen, kinderfeestjes of bedrijfsuitjes. Voor de naar jouw wensen samengestelde wandeling wordt een kleine vergoeding gevraagd. Voor deze wandelingen op aanvraag hebben we een specifieke folder ontworpen met alle informatie. Deze hebben we aan een aantal belangstellenden van het IVN gemaild. Behalve op papier is deze folder ook te lezen op onze internet site. Je kunt de folder downloaden via onze website : www.ivn.nl/afdeling/enschede en dan uitprinten. Zo heb je hem altijd bij de hand!

Hans Pelgrim

[Red.: En hoe geweldig zou het dan zijn als je tijdens je familiewandeling ineens oog in oog komt te staan met deze twee hieronder.]

Foto Erika van Oldeneel

Van de redactie

En daar is hij dan: het zomernummer van de Gidsengids. Deze keer hoefden we maar weinig moeite te doen om de 24 pagina's vol te krijgen.

We kregen vanuit allerlei hoeken kopij aangeleverd. En daar werden wij op de redactie natuurlijk erg blij van. Want dat is wat we het liefste zien: een Gidsengids die wordt ingevuld door haar lezers. We maken namelijk niet zomaar een tijdschrift. Nee, we hopen iedere keer weer een blad te maken dat mag uitstralen wie wij zijn als Enschedese afdeling van het IVN. En dat lukt het beste wanneer we van elkaar kunnen lezen en zien wat er zoal leeft en gebeurt binnen onze vereniging. Dus iedereen die wat instuurde: heel erg bedankt!

Als je deze Gidsengids doorbladert ontdek je dat we best heel divers bezig zijn. Je kan lezen over activiteiten met scholen, publiekswandelingen, ontdekkingen tijdens eigen natuurervaringen, het leven in de tuin, excursies, en ga zo maar door. Er valt heel wat te doen en beleven. En ook de komende tijd staat er weer van alles op stapel. Kijk maar eens op de volgende pagina's wat er allemaal in de agenda staat. Er zit vast wat leuks bij om aan deel te nemen in de komende weken. Of misschien wil je wel helpen met het organiseren van een leuke activiteit om anderen een fijne groene ervaring mee te geven. Want samen genieten van al het moois in de natuur maakt gelukkig en het maakt dat we er met elkaar zuiniger op zijn en er beter voor gaan zorgen.

De redactie wenst haar lezers veel leesplezier en een mooie zomer.

Heb je iets leuks, bijzonders of interessants te delen met de lezers van de Gidsengids, stuur het dan op naar de redactie. We kijken er naar uit!

Kopij voor het herfstnummer graag insturen vóór 6 september a.s.

Kunst in de natuur - Tineke Eitink

Agenda

Zaterdag 15 juni

IVN Slootjesdag

Locatie : Natuurtuin Esmarke (Babybos),
kruispunt Keppelerdijk-Vuurvlinder-Citroenvlinder
Tijd : 13.00 - 16.00 uur

Week van 21 - 30 juni 2019

De week van de Invasieve Exoten

In deze week worden er landelijk, ook door IVN, lezingen, excursies, natuurwerkdagen en andere publieksactiviteiten georganiseerd, waar aandacht wordt besteed aan de uitheemse planten en dieren die door menselijk toedoen hier terechtgekomen zijn.

Voor informatie: www.weekvandeinvasieveexoten.nl

Vrijdag 28 juni

Landelijke IVN Modderdag

Weekend van 6, 7 juli - 26, 27 juli

Tuinvlindertelling

Meer info op: www.vlinderstichting.nl/vlindermee

Zaterdag 7 september

IVN uitstapje voor onze leden en huisgenoten, voor meer informatie en aanmelden zie pagina 4 van deze Gidsengids.

IVN Slootjesdag

IVN uitstapje

Zaterdag 7 september is een datum om te reserveren in je agenda!!! Die dag hopen we weer met elkaar op pad te gaan. Waar we heen gaan en wat we gaan doen is nog even een verrassing. Maar de commissie is al druk bezig met het maken van leuke plannen voor een geweldig dagje uit met de leden en huisgenootleden van onze afdeling. Houd de e-mail goed in de gaten, want daar verschijnt binnenkort meer informatie.

Excursies

Woensdag 12 juni

Zomeravondwandeling Kristalbad

Landschap Overijssel & IVN Enschede

Startpunt: Parkeerplaats Ijsbaan Twente, Colosseum 90, Enschede

Tijd: 19:00 - 20:30 uur

Vrijdag 21 juni

Zomeravondwandeling Aamsveen

Landschap Overijssel & IVN Enschede

Tijd: 20:00 - 22:00 uur

Kijk voor meer informatie op www.landschapoverijssel.nl

Dinsdag 25 juni

Zomeravondwandeling Landgoed Groot Brunink

Landschap Overijssel & IVN Enschede

Startpunt: ingang van het terrein Groot Brunink, aan de Groot Bruninkstraat

Tijd: 19:00 - 20:30 uur

Dinsdag 9 juli en dinsdag 23 juli

Zomeravondwandeling Lonnekermeer

Landschap Overijssel & IVN Enschede

Tijd: 19.00 - 20.30 uur

Voor meer informatie kijk op www.landschapoverijssel.nl

Donderdag 1 augustus

Excursie Tweekelo spoorfietspad en natuurakkers

Landschap Overijssel & IVN Enschede

Voormeer informatie en aanmelden kijk op www.landschapoverijssel.nl

Dinsdag 13 augustus

Excursie bijzondere planten in het Aamsveen

Landschap Overijssel & IVN Enschede

Voor meer informatie en aanmelden kijk op www.landschapoverijssel.nl

Schoolactiviteiten

Maandag 27 en dinsdag 28 mei
Poelenproject met middelbare scholieren.

Maandag 17 juni
Vorbereiding Veldwerk Aamsveen

Dinsdag 18 en woensdag 19 juni
Veldwerk Aamsveen

Dinsdag 20 augustus
Schoonmaken van Kluunplaats
Start: 9.30 uur

Vrijdag 6 september
Voorwandelen Aamsveenwandelingen
Start: 9.30 uur

Maandag 9 t/m vrijdag 20 september
Schoolwandelingen basisonderwijs Aamsveen

Woensdag 25 september
Vergadering Schoolwandelwerkgroep
Start: 9.30 uur

Maandag 30 september t/m vrijdag 18 oktober
Najaarsactiviteit basisonderwijs Ledeboerpark

Rolstoelwandeling Erve Leppink

Iedere maand nemen we als het weer het toelaat een groepje bewoners van Erve Leppink mee naar buiten voor een wandeling. Bij slecht weer nemen we de natuur mee naar binnen. Deze middagen beginnen om 13.30 uur. Lijkt het je leuk om hieraan mee te werken, stuur dan een mail naar secretariaat@groen-verbndt.nl

De volgende middagen staan al op de planning:
20 juni, 16 juli, 15 augustus, 17 september en 17 oktober.

Groene activiteiten- middag bij Erve Leppink

Naast de rolstoelwandelingen houden we ook groene activiteitenmiddagen bij Erve Leppink. Deze middagen worden ingevuld met uiteenlopende onderwerpen zoals: koken met iets lekkers uit de moestuin, samen een natuurfilm kijken, de natuurkoffer, een demonstratie van de imker, ruiken van geuren uit de natuur, een leuke herfstactiviteit etc. etc. Het kan van alles zijn.

De genoemde groene activiteitenmiddagen vinden plaats in steeds een andere huiskamer van de Posten Erve Leppink op de maandagen van 14.30 tot 16.00 uur.

De volgende middagen staan gepland:
3 juni, 1 juli, 5 augustus, 2 september en 7 oktober

Ook aan deze activiteiten kun je mee werken als IVN-er. Hiervoor geldt ook bovengenoemd e-mailadres.

foto Erika van Oldeneel

“Hee hallo, valt hier nog iets lekker te halen ?
Volgens kenners heet ik Piramiderups (*Amp-
hipyra pyramide*). Anderen noemen me ook
wel Rupsje Nooitgenoeg...”

INDIEN ONBESTELBAAR: REDACTIE GIDSENGIDS
BURGEMEESTER STROINKSTRAAT 375
7547 RH ENSCHEDE

ivn natuur
educatie
Enschede

Sneeuwalhaantje (*Pyrrhalta viburni*)

Boswants (*Pentatoma rufipes*)

Bladhaantje (*Chrysomelidae*).

Nimf Groene Schildwants (*Palomena prasina*)

Zuringwants (*Coreus marginatus*)

Groene schildwants (*Palomena prasina*) - foto's Henk Eitink